(טז) רַק דָּרְךָ שָׁבַח וְהוֹדָאָה (יז) עַל טוֹבַת חֲבֵרוֹ (מ) (יח) שֶׁשָּׁמַח בָּהּ (טור): **ה ט אִם בֵּרַךְ אָחַד הַגּוֹמֵל לְעַצְמוֹ וְנִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיא אֶת חֲבֵרוֹ וְשָׁמַע חֲבֵרוֹ וְכִוֵּן לָצֵאת, יָצָא אֲפִלּוּ בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן.** (כֵּיוָן שֶׁהַמְבָרֵךְ גַּם כֵּן חַיָּב, יָצָא הָאַחֵר בְּלֹא עֲנִיַּת אָמֵן) (טור): **ו** (יט) **אִם אַחֵר, יֵשׁ לוֹ תַּשְׁלוּמִין לְבָרֵךְ כָּל זְמַן שֶׁיִּרְצֶה, וְנָכוֹן שֶׁלֹּא לְאַחֵר** (ט) (כ) **שְׁלֹשָׁה יָמִים: ז לְבַאֲשְׁכְּנַז וְצָרְפַת אֵין מְבָרְכִין כְּשֶׁהוֹלְכִין מֵעִיר לְעִיר,** (כא) **שֶׁלֹּא חִיְּבוּ אֶלָּא בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרוֹת דִּשְׁכִיחֵי בַּיֵּהּ חַיּוֹת רָעוֹת וְלִסְטִים, ס וּבִסְפָרַד** (כב) **נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ, מִפְּנֵי שֶׁכָּל הַדָּרָכִים בְּחֶזְקַת סַכָּנָה.** (כג) **ע וּמֵימֵי בְּפָחוֹת מִפַּרְסָה אֵינוֹ מְבָרֵךְ, וְאִם הוּא מָקוֹם מֻחְזָק בְּסַכָּנָה בְּיוֹתֵר, אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִפַּרְסָה: ח פ בְּכָל חִלֵּי צָרִיךְ לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אֵינוֹ חִלִּי שֶׁל סַכָּנָה וְלֹא מַכָּה שֶׁל חָלָל, אֶלָּא** (כד) **כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה וְיָרַד,** (כה) **מִפְּנֵי ע שֶׁדּוֹמֶה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ לַגַּרְדֹּם** (פָּרוּשׁ שֶׁעוֹשִׂין דִּינִים לְשֶׁכֶת כְּשֶׁדִּנִין) **לְדִין.** (כו) **וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַחוּשׁ קָבוּעַ וּבָא מִזְּמַן לִזְמַן,** (כז) **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ. הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק עַל חִלִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה,** (כח) * **כְּגוֹן מַכָּה שֶׁל** (י) **חָלָל** (טור בשם הראב"ד והרב רבי

ט טור. י שם. כ לְדַעַת הָאַרְחוֹת חַיִּים בְּשֵׁם הַרַמְבַּ"ן מַהֲגָה דְּצִירוּבִין ס"ה (ע"א). ל טור. מ הַרַמְבַּ"ן (תורת האדם ענין ההוראה) וְהָרֹב דָּוִד אַבּוּדַרְהָם (הל' ברכת הראי"ה). נ שָׁם (באורחות) לְדַעַת בַּעַל הַהֲלָכוֹת גְּדוֹלוֹת (פ"ד). ס טור בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ"ד ה"ד) וּלְגַרְסָא שֶׁפָּצָא הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו). ע שָׁבַת ל"ב (ע"א).

בְּאֵר הַיֵּטֵב

יוֹנָה (מג. ד"ה אמרי) כְּתוּב בָּרִיךְ רַחֲמָנָא אֱלָהָנָא מַלְכָּא וְכוּ': (מ) **שֶׁשָּׂמַח בָּהּ.** מִשְׁמַע דְּזַקָּא שֶׁשָּׂמַח בְּלִבּוֹ עַל שֶׁזָּה נִתְרַפֵּא, אֲבָל אִם אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּלִבּוֹ כָּל כָּךְ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר כֵּן מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם, אֵין לוֹמַר כֵּן בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וּבְבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו) כָּתַב שֶׁיֵּשׁ נוֹהֲגִים אִם נִשְׁהֶם יוֹלְדוֹת עוֹמְדוֹת שֶׁבַּצַּלַּיהֶן מְבָרְכִין הַגּוֹמֵל, אֶלָּא דְּהָרַשְׁבָּ"א (נד. ד"ה תיסים) כָּתַב דְּדַוְקָא עַל רַבּוֹ שֶׁיָּדוּ זֶה וְלֹא עַל אַחֵר אוֹהֲבוֹ, וּמֵסִיק דְּאֵין

בְּאוּר הֲלָכָה

דְּשָׂמַח בְּהַצָּלַת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל, וְעַל כָּרְחָךְ דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כְּסִבְרַת הַטּוּר וְלֹא בָּרְכוּ רַב (חָנָן) [חָנָא] וְרַבָּנָן אַרַב יְהוּדָה (נד:) אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁהָיָה רַבָּם, וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן (ע"י תורת האדם ענין ההוראה) וְהָרַשְׁבָּ"א (נד. ד"ה ותיסים) וְהָרַא"ה (שם נד. ד"ה ירושלמי) בְּרֹאשׁ הַסּוּגְיָא, וּמִשּׁוּם שֶׁקָּרֵב גַּם כֵּן מְחֻיָּב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַנֵּס. וְאַף שֶׁהָרַא"ה בְּסוֹף הַסּוּגְיָא (שם ד"ה והקשה הראב"ד) כָּתַב סְבָרָא אַחֶרֶת דְּעַל מִי שֶׁשָּׂמַח בּוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, עַיֵּן שָׁם, אָמְנָם הוּא עַצְמוֹ כָּתַב גַּם כֵּן דְּעַל כָּל מִי שֶׁשָּׂמַח בּוֹ רַשַּׁאי גַּם כֵּן לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַנֵּס, וְלֹא הִצְרִיכוּ אָב אוֹ רַב אֶלָּא דַּוְקָא בְּהִנָּצֵל לְמָקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס וְלֹא בְּשָׁרָאָה אוֹתוֹ גּוּפָא, וְאִם כֵּן לְדִידָן דְּלֹא פְּסִקִינַן כֵּן בְּסִימָן רי"ח סָעִיף ו' בְּהַגָּ"ה וְלֹא עַדִיפָא מִמְּקוֹם הַנֵּס דְּבָעִינַן דַּוְקָא אָבִיו אוֹ רַבּוֹ אוֹ רַב יִשְׂרָאֵל וּכְמוֹ שְׁכָתַבְנוּ שָׁם (ס"ק כא), אִם כֵּן גַּם בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל אֵין לָנוּ לִפְסֹק כְּשִׁיטָה זוֹ אֶלָּא דַּוְקָא בְּאָבִיו וְרַבּוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא, דְּאֵין סְבָרָא לְהַצְדִּיק בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל מִבִּרְכַּת שֶׁעָשָׂה נִסִּים דְּנִתְקַן עַל נֵס. **וְעַל כֵּן נִרְאֶה דִּבְלֹא אָבִיו וְרַבּוֹ אֵינוֹ נָכוֹן לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּאָב עַל בְּנוֹ וְכַדּוֹמֶה** [וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב) בְּשֵׁם הַבְּרָכִי יוֹסֵף (סק"ז) וְאוֹלִי דְּטַעְמָא כְּדִכְתִיבְנָא]. **וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה** סָעִיף קָטָן י"ב **שֶׁדִּעְתּוֹ לְסָמוֹךְ אַדִּבְרֵי הַגָּ"ה בְּבַעַל עַל אִשְׁתּוֹ מִשּׁוּם דְּאִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ, עַיֵּן שָׁם, וְגַם זֶה צָרִיךְ עִיּוּן** דְּכִי הֵיכִי דְּבִרְכַּת עַל הַנִּסִּים אֵינוֹ מְבָרֵךְ בְּבַעַל עַל אִשְׁתּוֹ וּכְמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן רי"ח (בה"ל ד"ה וכל), כְּמוֹ כֵן הוּא הַדִּין הָכָא, אֲבָל עַל אָבִיו וְרַבּוֹ מִסְתַּבְּרָא דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל כְּמוֹ דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ אִנּוּסוֹ, וְכַמַּעֲשֶׂה דְּרַב חָנָא בְּגִדְתָּאָה הַמּוּבָא בְּגֶמָרָא (נד:) שֶׁבֵּרֵךְ אַרַב יְהוּדָה רַבּוֹ. וְהִנֵּה רָאִיתִי בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק י"א) שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן (שם) דִּבְרַכַּת הַגּוֹמֵל גְּרִיעָא, דְּגַם בְּאָבִיו וְרַבּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא רְשׁוּת, דִּבְרַכַּת רְפוּאָה עֲלֵיהּ דִּידֵיהּ רָמְיָא וְלֹא אַאֲחֵרִים, וְרוֹצֶה לוֹמַר דְּזֶה הֲרֵי כְּמוֹ שְׁאֵר צָרְכֵי בְּנֵי הָאָדָם שֶׁמְּבָרֵךְ הָאָדָם עַל זֶה בְּבֹקֶר בְּכָל יוֹם כְּמוֹ מַלְבִּישׁ עֲרֻמִּים וּמַתִּיר אֲסוּרִים וּכְהַאי גַּוְנָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר צָרִיךְ בְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ לְבָרֵךְ עַל שֶׁיֵּשׁ לְאָבִיו מַלְבּוּשׁ וּכְהַאי גַּוְנָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר צָרִיךְ בְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ לְבָרֵךְ עַל זֶה], וְאַף דְּלֹא מְצִינוּ בְּשָׁאָר בְּרָכוֹת שֶׁיְּרֵשׁוּ חֲכָמִים לְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ חַיָּב לָזֶה, אָפְשָׁר מִשּׁוּם דְּכָשְׁנַעֲשָׂה לוֹ נֵס גָּמוּר לְאָבִיו וְרַבּוֹ יֵשׁ חִיּוּבָא לְבָרֵךְ עַל זֶה, לְהָכִי הִרְשׁוּהוּ גַּם בָּזֶה לְבָרֵךְ עַל זֶה.

וּבְרַמְבַּ"ם (פ"י ה"ח) הִשְׁמִיט לְגַמְרֵי עִנְיָנָא דְּרַב חָנָא וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּטַעְמוֹ:

ח * כְּגוֹן מַכָּה שֶׁל חָלָל. עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ח כח) לְעִנְיַן חִלֵּי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁצְּרִיכִין לְהוֹדוֹת (שם) כִּי אִם בָּהֶן עַצְמָן, וְלֹא שֶׁיְּבָרֵךְ אַחֵר עֲלֵיהֶן: (טז) **רַק דָּרְךְ שָׁבַח.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בְּתוֹרַת חִיּוּב: (יז) **עַל טוֹבַת חֲבֵרוֹ.** וְכָל שֶׁכֵּן עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא כְּגוּפוֹ דְּרַשַּׁאי לְבָרֵךְ. וּמִזֶּה נוֹהֲגִים קְצָת אֲנָשִׁים (יג) שְׁכְּשֶׁיּוֹלְדוֹת נְשׁוֹתֵיהֶם וְחוֹזְרוֹת לְבָרְיָן עוֹמְדִים וּמְבָרְכִים בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל וּכְשֶׁהִיא תַּעֲנָה אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ יוֹצֵאת בָּזֶה, וְנִפְשׁ הַבְּרָכָה יֹאמַר הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלָךְ כָּל טוֹב, וְאִם בָּרַךְ שֶׁלֹּא בְּפָנֶיהָ יֹאמַר שֶׁגָּמַל לְאִשְׁתִּי כָּל טוֹב. וְאִם הוּא מְבָרֵךְ עַל אָבִיו [אוֹ רַבּוֹ] יֹאמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (יג) שֶׁגָּמַל לְאָבִי [אוֹ לְרַבִּי] כָּל טוֹב, וְאִם בְּפָנָיו יֹאמַר שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוֹב: (יח) **שֶׁשָּׂמַח בָּהּ.** וְדַוְקָא בִּקְרוֹבוֹ אוֹ אוֹהֲבוֹ שֶׁעַל כָּל פָּנִים שָׂמַח הוּא בִּרְפוּאָתוֹ אוֹ בְּהַצָּלָתוֹ שֶׁל זֶה, אֲבָל אִם אֵינוֹ שָׂמֵחַ בְּלִבּוֹ כָּל כָּךְ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר כֵּן מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם (יד) אֵין לוֹ לְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת דְּבָזֶה בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה, אֶלָּא יֹאמַר (טו) בָּרוּךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ דַּיְּהַכָּה לָן. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים עַל עִקַּר דִּין זֶה דְּהַגָּ"ה, וְעַל כֵּן א] מַהֲנָכוֹן לְזַהֵר לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל אֲפִלּוּ עַל קְרוֹבוֹ וְאוֹהֲבוֹ כִּי אִם עַל אָבִיו וְרַבּוֹ לְבַד: **ו** (יט) **אִם אַחֵר.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא בֵּרַךְ בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מִן הַיָּם אוֹ בְּשָׁעָה שֶׁחָזַר לְבָרְיוֹ מִמַּחֲלָתוֹ: (כ) **שְׁלֹשָׁה יָמִים.** דְּעַד זְמַן זֶה (טז) קְרוֹי בָּא מִן הַדָּרָךְ. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ יְצִיאָתָן בְּשִׁבִּיל זֶה לְבָרֵךְ שֶׁלֹּא בְּסֵפֶר תּוֹרָה כְּפִי הַמִּנְהָג אַף עַל פִּי כֵן אַל יְאַחֵר יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים, כְּגוֹן אִם יָצָא בְּיוֹם שֵׁנִי לְאַחַר שֶׁכְּבָר קָרְאוּ יְבָרֵךְ בַּעֲשָׂרָה בְּלֹא סֵפֶר תּוֹרָה וְאַל יַמְתִּין עַד יוֹם חֲמִישִׁי, וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ח': **ז** (כא) **שֶׁלֹּא חִיְּבוּ אֶלָּא וְכוּ'.** עַיֵּן לְקַמָּיהּ בְּסָעִיף קָטָן ל"א: (כב) **נוֹהֲגִים לְבָרֵךְ מִפְּנֵי וְכוּ'.** דְּסְבִירָא לְהוּ דִּבְרָכָה זוֹ שָׁוָה לְעִנְיַן בִּרְכַּת תְּפִלַּת הַדֶּרֶךְ לְעֵיל בְּסִימָן ק"י (ס"ז) עַיֵּן שָׁם: (כג) **וּמֵימֵי בְּפָחוֹת וְכוּ'.** דִּבְמָקוֹם קָרוֹב זֶה בְּוַדַּאי לָאו בְּחֶזְקַת סַכָּנָה הוּא:

ח (כד) **כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה.** אֲבָל אִם לֹא עָלָה לַמִּטָּה כְּלָל רַק שֶׁיֵּשׁ לוֹ (יז) אֵיזֶה מַחוּשׁ בְּעַלְמָא בְּרֹאשׁוֹ אוֹ בְּגַרוֹנוֹ וּכְהַאי גַּוְנָא, אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֲפִלּוּ לְדַעָה זוֹ: (כה) **מִפְּנֵי שֶׁדּוֹמֶה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ וְכוּ'.** שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים אֵיךְ יֵצֵא דִּינוֹ, כְּמוֹ כֵן בְּחוֹלֶה כֵּיוָן שֶׁנָּפַל לְמִשְׁכָּב אֵין אָנוּ יוֹדְעִים סוֹפוֹ, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים אַף עַל פִּי שֶׁתְּחִלָּתוֹ לֹא הָיָה סַכָּנָה לְבַסּוֹף מִתְגַּבֶּרֶת הַמַּחֲלָה וּבָא לִידֵי סַכָּנָה: (כו) **וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא תֹּאמַר דְּמַחוּשׁ שֶׁבָּא מִזְּמַן לִזְמַן כְּבָר יָדוּעַ הוּא שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה, אֵינוֹ כֵן, וְאַדְרַבָּה כָּל שֶׁהוּא קָבוּעַ הוּא יוֹתֵר מִתְחַזֵּק, וְאַף עַל פִּי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כַּמָּה פְּעָמִים רַבּוֹת וְנִצּוֹל מִמֶּנּוּ, מִן הַשָּׁמַיִם רַחֲמוּהוּ, וְלָאו כָּל שֶׁעָתָּא מִתְרַחֵישׁ נִיסָּא. עַד כָּאן לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א בְּתִשׁוּבָה (ח"א סי' פב): (כז) **וּבֵין שֶׁאֵינוֹ קָבוּעַ.** אֶלָּא בְּכָל גַּוְנָא (יח) כָּל שֶׁעָלָה לַמִּטָּה מֵחֲמָתוֹ בִּזְמַן שֶׁחָשַׁשׁ בּוֹ, חַיָּב לְבָרֵךְ אַחַר בָּךְ: (כח) **כְּגוֹן מַכָּה**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד): (יג) **וְלֹא יֹאמַר לְחַיָּבִים טוֹבוֹת.** כֵּן כָּתַב הַשְּׁדֵרֵי חֶמֶד (סק"ג), וְאַף שְׁקַדְלֵג מַהֲגָפָה, מִכָּל מָקוֹם יוֹצֵא בָּזֶה כְּמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל (משנ"ב סק"ד): (יד) ט"ז (ס"ז שם): (טו) עַיֵּן בִּקְרִי מְגַדִּים (משו"ת סק"ג) **דְּמִסְתָּפֵק שֶׁלֹּא לוֹמַר בָּרוּךְ רַחֲמָנָא, דְּהוּא שֵׁם, וְעַל כֵּן שִׁנִּיתִי מִלְּשׁוֹן הַשּׁ"ו. ב] וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הַדִּין עִם הַשּׁ"ו, דְּאֲפִלּוּ מִפְּנֵי שְׁלוֹם בְּעַלְמָא אַף שֶׁאֵין לוֹ שִׁמְחָה עַל יְדֵי זֶה, גַּם כֵּן מָצִי לְחַזְּיר עָלָיו לְשׁוֹן זֶה, דְּהָא אִיתָא בְּמַשְׁנָה** [נ"ד (ע"א)] דְּהִתְקִינוּ לִשְׁאל בִּשְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשַּׁ"י בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וְאוֹמֵר עַת וְכוּ': **ו** (טז) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם איתרע). וּמִכָּל מָקוֹם כָּל זֶה הוּא רַק לְכַתְּחִלָּה **וּבְדִיעֲבַד אִם אַחֵר יָכוֹל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אַחֵר כָּךְ [אַחֲרוֹנִים]:** ח (ח) וְעַיֵּן שַׁבָּת ל"ב (ע"א) חֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ כְּמִי שֶׁנִּתְנוּהוּ בְּקוֹלֹר עֲלֵה לְמִטָּה כְּמִי שֶׁהֶעֱלוּהוּ לְגַרְדּוֹם, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשַּׁ"י (ד"ה חש) דְּחֹשׁ בְּרֹאשׁוֹ הַיְנוּ מַחוּשׁ קַל: (יח) הוּא לְשׁוֹן הַשּׁוֹאֵל בִּתְשׁוּבָה שָׁם:

לְיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם ה"ד) כָּתַב שֶׁרְשָׁאֵי לְבָרֵךְ כְּדִבְרֵי הָרַמ"א. **ב]** וּבְסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם ה"ד) כָּתַב שֶׁאֵין לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם 'רַחֲמָנָא' מִפְּנֵי הַשָּׁלוֹם, אֶלָּא יְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

יוסף (הו"ד כמוס' נד: ד"ה ומיהמ)) (כח) וְכֵן נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז: **מ** פ[פ] הֲנֵי אַרְבָּעָה לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כְּגוֹן שֶׁנָּפַל עָלָיו כֹּתֶל, אוֹ נִצּוֹל מִדְּרִיסַת שׁוֹר וּנְגִיחוֹתָיו, אוֹ שֶׁעָמַד עָלָיו בָּעִיר אַרְיֵה לְטוֹרְפוֹ, אוֹ (כט) אִם גַּנָּבִים בָּאוּ לוֹ אִם שׁוֹדְדֵי לַיְלָה וְנִצּוֹל מֵהֶם וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, (ל) כֻּלָּם צְרִיכִים לְבָרֵךְ (יא) הַגּוֹמֵל. [צ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין מְבָרְכִין הַגּוֹמֵל (לא) אֶלָּא הֲנֵי אַרְבָּעָה דַּוְקָא, וְטוֹב לְבָרֵךְ (לב) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם (יג) [יב] וּמַלְכוּת:

רכ הֲטָבַת חֲלוֹם וְתַעֲנִיתוֹ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א [א]הָרוֹאֶה חֲלוֹם (א) וְנִפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו, (ב) (ג) בְּאַפֵּי תִּלְתָּא דְּרַחֲמוּ (פְּרוּשׁ שֶׁאוֹהֲבִים אוֹתוֹ) לַיֵּה, וְלֵימָא בְּאַפַּיְהוּ חֶלְמָא טָבָא חֶזְאִי, וְלֵימְרוּ אִינְהוּ, טָבָא הוּא (ג) [ב] (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי וְכוּ': **ב** (ג) (ה) [ב]יָפָה

א בְּרָכוֹת נ"ה (ע"ב).
ב שַׁבָּת י"א (ע"א).

בַּאֵר הַיטֵב

צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵאֲחֵרִים כְּדְאָמַר רָבָא (י) טְרוּקוּ גַּלְּיָ. ט"ז (סק"ה). וְאֵין לְבָרֵךְ עַד שִׁיצֵא מַהֲצָרָה לַגְּמָרֵי, וְכֵן בְּחוֹלֶה עַד שִׁיַּחֲזוֹר לְבֵרְיוֹ לְגַמְרֵי. עֲטֶרֶת זְקֵנִים: **מ** (יא) הַגּוֹמֵל. וּכְשֶׁיּוֹצִיא לַמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בְּמָקוֹם הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רי"ח (ס"ד): (יב) וּמַלְכוּת. וְצָרִיךְ נָהֳגוּ לְבָרֵךְ כָּל מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס, וְכָל שֶׁכֵּן אִם בָּאוּ עָלָיו לִסְטִים וְנִצּוֹל. ט"ז (סק"ז) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י):

א (ג) יִיטִיבֵנוּ. בְּשֶׁחֲרִית. שלה"ה (מס' תענית פ' נר מצוה אות כ). וְיִזְכּוֹר הַחֲלוֹם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשָׁעַת הֲטָבָה. מַהֲרַ"ם (סדר ברכות, הטבת חלום). וּמִי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם קָשֶׁה עַל חֲבֵרוֹ, יִתְעַנֶּה. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תמד): (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי כו'. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָךְ הוּא הַלָּחַשׁ וְאֵין צָרִיךְ לְאָמְרוֹ רַק שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים כְּדַרְכָּךְ כָּל הַלְּחָשִׁים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּצָרִיךְ לוֹמַר טָבָא הוּא וְטָבָא לֶהֱוֵי שָׁבָע פְּעָמִים, לָכֵן אוֹמְרִים טָבָא הוּא וְטָבָא לֶהֱוֵי אַרְבַּע פְּעָמִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמְרִים אוֹתוֹ עִם שָׁבָע וְיִמְנֵין שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְזֶה [יוֹצֵא יָדֵי] שְׁתֵּי הַדֵּעוֹת. רַשַׁ"ל, מַשֶּׁה מִשֶּׁה (סי' שפח), וְכֵן נוֹהֲגִין, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וּבַ"ח (סי"א) כָּתַב לוֹמַר הַכֹּל שָׁבָע פְּעָמִים. וְאוֹמְרִים לוֹ 'לֵךְ בְּשִׁמְחָה אֱכל לְחָמְךָ' (קהלת ט ז), אֲבָל לֹא יֹאמַר אֱכל בְּשִׁמְחָה לְחָמְךָ, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה הרואה): **ב** (ג) יָפָה תַּעֲנִית. וּחְשׁוּבָה עָמּוֹ. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' רכו). מִכָּל מָקוֹם אֵין מְחַיֵּב לְהִתְעַנּוֹת אֶלָּא רְשׁוּת. הַרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' קלב).

(*) עי' נימוקי הגרי"ב, והגהות בן אריה, שהעירו על ט"ז זה, שלא מחוכר בש"ס ג' ימים, וכן ל' זה דטרוקו גלי. ועי' לקוט שמעוני משלי סוס"י תתקס שמחוכר הלי טרוקו גלי, אבל ג' ימים אינו שם, ולא בברכות נה: ולא בנדרים מ.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁל חֻלִּין. או שְׁאָר חֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה כְּגוֹן קַדַּחַת שֶׁל כָּל הַגּוּף (שָׁקוֹרִין שוּידערי"ן), כַּמְבאָר בְּסִימָן שכ"ח (סק"כ), וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה כגון): (כח) וְכֵן נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) דְּקָצָת נוֹהֲגִין כְּסִבָּרַת הַמְחַבֵּר, וְכֵן דַּעַת הָאַלְיָה רַבָּה (ס"ק יג) לְדִינָא. וְכֵן כָּתַב בְּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק יד) שֶׁכָּל שֶׁחָלָה כְּכָל גּוּפוֹ שֶׁכִּיּוֹצֵא בָּזֶה מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת עַל יְדֵי עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים, מְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל [וְהַבְיָא כֵּן בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז (סי' אלף א)], וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם כֵּן הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סה ס"ו), אַךְ שֶׁכָּתַב שֶׁמִּכָּל מָקוֹם לֹא יְבָרֵךְ אֶלָּא אִם כֵּן נָפַל לַמִּטָּה לֹא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים. וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (שם) דְּאִם מַחֲלָתוֹ הוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים נַמִּי צָרִיךְ לְבָרוֹכֵי: **מ** (כט) אִם גַּנָּבִים בָּאוּ לוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְהָיָה קָרוֹב לְסַכָּנָה עַל יָדָם, וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן רי"ח: (ל) כֻּלָּם צְרִיכִים וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁיּוֹצִיא לַמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס יְבָרֵךְ גַּם שָׁעָשָׂה לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְעַיֵּן בְּסִימָן רי"ח סָעִיף ט' שָׁם יֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִי יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס כְּשֶׁנִּצּוֹל בְּדֶרֶךְ הַשָּׁבַע [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט)]: (לא) אֶלָּא הֲנֵי אַרְבָּעָה. מְשׁוּם שֶׁמְּצוּיִים בְּיוֹתֵר תִּקְּנוּ עֲלֵיהֶם בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִינָךְ שֶׁאֵינָם שְׁכִיחִים כְּלָל אֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם הַגּוֹמֵל, אֶלָּא בְּהֲנֵי דְּנַעֲשָׂה לָהֶם נֵס יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס כְּשֶׁיּוֹצִיא לְאוֹתוֹ מָקוֹם. וּמִי שֶׁהָלַךְ בַּדֶּרֶךְ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם סַכָּנָה וּבָאוּ עָלָיו לִסְטִים לְהָרְגוֹ וְנִצּוֹל, (יא) לְכַלַּי עָלְמָא מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל: (לב) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת. וְהָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּהַמִּנְהָג כְּסִבָּרָא רִאשׁוֹנָה, (כ) וְכֵן מִסְתַּבֵּר:

א (א) וְנַפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו. הַיְנוּ (ב) אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ מַשְׁמָעוּת לָרַע: (ב) יִיטִיבֵנוּ וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ (ג) הֵיכָא שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה. וְטוֹב שֶׁיֵּיטִיב בְּשַׁחֲרִית כִּי זְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוָה, אַף אִז לֹא יֹאמְרוּ לוֹ 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה' וְגוֹ' (קהלת ט ז) אִם לֹא כְּשֶׁאֵין מִתְעַנֶּה [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב)]. וְיִזְכּוֹר הַחֲלוֹם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשָׁעַת הֲטָבָה: (ג) בְּאַפֵּי תִּלְתָּא וְכוּ'. מְצוָה (ג) לְהִמָּצֵא עִם הַשְּׁלֹשָׁה לְהֵיטִיב, מִפְּנֵי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ בָּזֶה. וְאַף בְּשַׁבָּת יָכוֹל לְהֵיטִיב חֲלוֹם [אַלְיָה רַבָּה (סק"א)]: (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי וְכוּ'. שָׁבַע זְמָנִין לְגָזְרוּ וְכוּ', לְשׁוֹן זֶה (ד) צָרִיךְ שֶׁיֹּאמְרוּהוּ הָעוֹנִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיֹאמְרוּהוּ שָׁבַע פְּעָמִים. וּכְסוֹף הַהֲטָבָה (ה) יֹאמְרוּ לוֹ 'לֵךְ אֱכל לַחְמְךָ בְּשִׂמְחָה וּשְׁתֵה בְּלֵב טוֹב' וְגוֹ'. מִי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם קָשֶׁה עַל חֲבֵרוֹ, יִתְעַנֶּה [סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תמ"ד עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּלִפְעָמִים מוֹרֶה הַדָּבָר עַל הַחוֹלֵם גּוּפָא, אֶלָּא דְּבַחֲלוֹם אֵין מֵרִאין הַדָּבָר רַק בִּדְמְיוֹן מֶה]: **ב** (ה) יָפָה וְכוּ'.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מ [יב] וּמַלְכוּת. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (סק"ח) שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח), וְהוּא ז"ל כָּתַב וְאָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי מָרָן לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת:
א [ב] וְטָבָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י צֶמַח שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כְּעֵדֶר הַפְּסוּק (קהלת ט ז) 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה לַחְמְךָ' דְּמֵה שֶׁהוּא לְאַכֵּ"ל נֶהְפּוֹ בְּשִׂמְחָה בְּיִשׁ בְּפָסוּק, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל.

בַּאֵר הַיטֵב

א (ו) יִיטִיבֵנוּ. בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח) כָּתַב דְּאֵין לְהַקְדִּים לְהֵיטִיב לְחֲבֵרוֹ לְעוֹלָם, וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (סק"ח) שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח), וְהוּא ז"ל כָּתַב וְאָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי מָרָן לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת:
א [ב] וְטָבָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י צֶמַח שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כְּעֵדֶר הַפְּסוּק (קהלת ט ז) 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה לַחְמְךָ' דְּמֵה שֶׁהוּא לְאַכֵּ"ל נֶהְפּוֹ בְּשִׂמְחָה בְּיִשׁ בְּפָסוּק, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל.

א (ז) פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"א). וְדַע דְּאִיתָא בְּמָגֵן [בְּרָכוֹת נ"ה (ע"א)] כָּל חֲלוֹם וְלֹא טָוּוּת, עַיֵּן רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה כל חלום). וּבְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה כל) וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (שם ד"ה כל) פָּרְשׁוּ דְּזֶה לְשׁוֹנָם, כָּל חֲלוֹם וְלֹא שֶׁאָדָם רוֹאֶה יֵשׁ לְדַאֵג עָלָיו, חוץ מֵחֲלוֹם שֶׁרָאָה אַחַר הַמִּנְחָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּתַעֲנִית וְנִצְטַעֵר מַחְמַת הָעִנּוּי יִרְאֶה חֲלוֹם רָע עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּרַשׁ גַּם כֵּן בָּעֲרוּךְ (ערך טוה), וּמִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד לְכָל הַיֹּצֵא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם צַעַר גָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ רוֹאֶה בַּחֲלוֹמוֹ חֲלוֹם רָע שֶׁאֵין לְדַאֵג עָלָיו: (ג) כֵּן מַשְׁמַע בְּאַחֲרוֹנִים: (ג) אַלְיָה רַבָּה (סק"ב): (ד) וְכֵן הִסְכִּים בְּתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (נה: ד"ה שבע) וּכְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם ד"ה ייטיבנו) דְּמֵה דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא (שם) שָׁבַע זְמָנִין וְכוּ' הוּא לַחַשׁ בְּעָלְמָא, וְלֹא שֶׁיֹּאמְרוּ הֵם שֶׁבַע פְּעָמִים: (ה) אַלְיָה רַבָּה (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְהַיְינוּ כְּשֶׁמְּטִיבִין לוֹ בְּצִבּוּר אוֹ אַף בְּשַׁחֲרִית וּכְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מ (יא) כֵּן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י), וְהַשְּׁעָם דְּאַף לְדַעָה רִאשׁוֹנָה בְּסָעִיף ד' שֶׁטַּעַם שֶׁלֹּא הֵחִיבוּ אֶלָּא בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת דְּשָׁכִיחֵי בֵּיהּ חַיּוֹת וְעוֹת וְלִסְטִים אֲבָל לֹא בְּסִתָם דֶּרֶךְ, וְהָכָא שֶׁפָּגַע בּוֹ לִסְטִים כַּיָּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ: (כ) ט"ז (סק"ו) וְכֵן כָּתַב הַפ"ח (סי' ריח ס"ה) וּלְבוּשׁ וְאַלְיָה רַבָּה (ס"ק טו):

א (ו) פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"א). וְדַע דְּאִיתָא בְּמָגֵן [בְּרָכוֹת נ"ה (ע"א)] כָּל חֲלוֹם וְלֹא טָוּוּת, עַיֵּן רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה כל חלום). וּבְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה כל) וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (שם ד"ה כל) פָּרְשׁוּ דְּזֶה לְשׁוֹנָם, כָּל חֲלוֹם רָע שֶׁאָדָם רוֹאֶה יֵשׁ לְדַאֵג עָלָיו,

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah